

GODA RÅD OM ÄDELLÖVSKOG PÅ INTERNET

Martin Werner

Ekfrämjandets tidskrift, *Ekbladet*, är en i de flesta avseenden förträfflig produkt för att sprida information kring ädla lövträd och ädellövskog. Den har från informationsspridningssynpunkt bara en stor begränsning, och det är att den i stort sett bara sprids till "de redan frälsta".

För att nå en större publik, alla över hela världen som har datorer med Internet-uppkoppling, har Ekfrämjandet också en hemsida på Internet. Adressen är: www.ekframjandet.se. Detta är en mycket bra webbsida, som innehåller viktig information för i huvudsak föreningens medlemmar. Men genom länkar hänvisar den också till en mängd andra intressanta webbsidor.

Sökmotorer

Hur är då läget på Internet för ädla lövträd och ädellövskog? Det är faktiskt ganska bra! Webbsidor hittar man genom så kallade sökmotorer. Sökmotorn Google gav mig med sökordet "ädla lövträd" 608 träffar. Jag kan alltså hitta 608 webbsidor där begreppet "ädla lövträd" förekommer. Sökordet ädellövskog gav 6 100 träffar. Det finns alltså långt fler sidor än man hinner kontrollera med hjälp av de korta presentationer sökmotorn ger för respektive webbsida. Men det kan bli ännu värre. Sökordet ek gav 5 360 000 träffar. Att antalet sidor hamnar i miljonklass, beror på att detta ord kan beteckna mycket mer än trädslaget ek på svenska. 1 en

sökmotor kan man visserligen precisera sökningen bättre, men trots allt finns det en oöverskådlig mängd information, som är tillgänglig men inte så lätt att tillgodogöra sig.

Hur gör man då för att få en mera hanterlig informationsspridning på Internet? Man gör ett kunskapssystem som är målgruppsanpassat och dessutom till vissa delar interaktivt, vilket innebär att besökaren preciserar sin fråga och att systemet kan göra beräkningar och ge ett konkret svar.

Kunskap direkt

På Skogforsks webbplats (hemsida), www.skogforsk.se, finns sedan åtskilliga år ett kunskapssystem som heter "Kunskap Direkt" och som förutom barrskogsbruk omfattar lövskogsbruk med ordinära lövträd. Detta system är just nu under omarbetning och utvidgning. Sveriges Lantbruksuniversitet påbörjade 2003 ett forskningsprogram om ädellöv (se Ekbladet 19 och www.adellovskog.nu). Då anslogs också medel för att föra ut forskningsresultat och beprövad erfarenhet om ädellövskogbruk i "Kunskap Direkt". Arbetet med detta har nyligen påbörjats som ett samarbetsprojekt mellan SLU och Skogforsk.

Målgrupper

Första steget är att bestämma vilken eller vilka målgrupper man vänder sig till. Ett

kunskapssystem om ädellövskog är inte bara intressant för skogsägare utan också i hög grad för den friluftsutövande allmänheten. Det är med andra ord klart att flera målgrupper kommer att behöva tillgodoses. Detta gör inte uppgiften lätt. För att få en bild av hur olika användare kan tänkas utnyttja systemet har vi intervjuat ett antal personer med olika bakgrund. Centrala frågor har varit när de kan tänkas använda systemet och vilken typ av frågeställningar de vill ha svar på. Med detta som bakgrund gäller det att forma innehållet i systemet.

Den kanske allra största utmaningen är att disponera innehållet så att strukturen blir enkel och logisk. Varje besökare måste snabbt känna sig hemma, och lätt kunna hitta både framåt och bakåt för att snabbt kunna få svar på sina olika frågor. Det finns tyvärr också tekniska begränsningar som man måste ta hänsyn till. En sida rymmer inte särskilt mycket text. Innehållet får därför skrivas mycket koncentrerat. Långa utläggningar om forskningsresultat kommer därför inte att finnas, däremot hänvisningar till vetenskapliga publikationer för dem som är intresserade av att veta mer. Ibland vill man illustrera texten med bilder eller illustrationer. Dessa måste göras måttligt stora, eftersom alla användare inte har bredbandsuppkoppling. Har man inte det, kan man ibland få vänta länge innan sidor med bilder kommer upp på skärmen.

Innehållet kommer att bli omfångsrikt. SLU:s ädellövprogramms alla fyra forskningsområden (produktion, naturvård, välfärd och virke) kommer givetvis att vara representerade. Trots den unika naturmiljö ädellövskogen utgör, är virkesproduktionen den grundläggande förutsättningen för skogstypens överlevnad. Att sköta ädellövskog skiljer sig radikalt

från barrskogsskötsel. Man kan grovt säga, att i barrskog sköter man bestånd, men i ädellövskog måste man sköta enskilda träd. Det är mycket angeläget att sprida denna kunskap till alla som behöver den, eftersom det är en liten utdöende skara skogsskötare som verkligen har erfarenhet och behärskar ädellövskogsskötsel. Inom denna del av kunskapssystemet kommer skogsägaren att kunna hämta konkreta råd som är anpassade till de verkliga förutsättningarna, allt från föryngring till slutavverkning. Här kan lantbrukaren och skogsägaren Lisa, 43 år, få svar på när hon behöver hägna en föryngring, och skogsförvaltare Stefan, 44 år, vilken tidpunkt som är lämplig för stamkvistning av ek. Skogsvårdskon-sulent Jan, 61 år, kommer att kunna få nyheter om provenienser och deras användning, och förvaltare Gustav, 53 år, kommer att få tips om hur man skapar lövbestånd av igenvuxna betesmarker. Förhoppningsvis kommer forskningsprogrammet att ge resultat, som gör att nya ekonomiskt effektivare skötselmodeller också kan introduceras. Alla skötselråd måste givetvis vara utformade så att de tar hänsyn till de olika ändamål som ädellövskogen skall fylla, från föryngringsstadiet till den gamla mogna skogen.

Arealen ädellövskog är ganska begränsad i vårt land. Den biologiska mångfalden är också speciell inom dessa biotoper. Det är därför en viktig utmaning att kunna sköta denna naturtyp på ett sätt som bibehåller den biologiska mångfalden i kombination med övriga anspråk på skogen. I kunskapssystemet skall skogsförvaltarna kunna få råd och rekommendationer för att bibehålla och förstärka naturmiljövärdena i samband med olika skötselåtgärder i olika typer av ädellövskog. Avsnittet kommer också att ge upplysningar om vad man kan förväntas

Död ved. – Foto: Magnus Löf.

se och uppleva på ett antal olika lokaler och hur man bär sig åt för att inte störa förhållandena när man är observatör.

Välfärd är ett nytt intressant ämnesområde. Detta behandlar ädellövs-kogens andra värden utöver virkesproduktionsvärdet. Hari ligger till exempel värdet av friluftsliv och bättre hälsa genom den motion och de positiva sinnesintryck man får av vistelse i ädellövs-kogen. Inom denna del av kunskapssystemet kommer det också att finnas information och tips om lämpliga utflyktsmål för utomhusaktiviteter.

Kunskap ökar lönsamheten

Virket från de ädla lövträden skiljer sig från barrträdsvirket i egenskaper men också i användning, försäljnings- och transporthänseende. De många trädslagen utgör ett problem, liksom de ofta små virkeskvantiteter som faller från avverk-

ningar. Det är svårt att överblicka marknaden och också svårt att veta vilka sortiment som är mest lönsamma att ta ut. Inom virkesområdet finns stora utmaningar för kunskapssystemet. Det kan förhoppningsvis bli ett praktiskt användbart beslutsstöd för skogsägaren för att höja virkesvärdet på den skog som under decennier av omsorgsfull skötsel närmar sig skördetiden. Här skall skogsägare Karin, 70 år, kunna få veta vad man skall göra, när man har så små volymer av ett träslag vid en avverkning att det av bolaget klassas som massaved, istället för den högkvalitativa timmerstock den är.

Inom forskningsområdet kring virke finns också ett innovationsprojekt, med uppgift att försöka hitta nya användningsområden för ädelt lövträ och ädellövs-kog. De många trädslagen och sortimenten kan här förhoppningsvis vändas från att vara ett problem till att bli en tillgång. Resultat och idéer från detta projekt kommer

också att finnas i kunskapssystemet och kan förhoppningsvis bidra till att skapa ytterligare mervärden för skogsägarna.

Tidsplan

Kunskapssystemet kommer att inledas med en presentation av våra ädla lövträd och ädellövslogen. En första prototyp kommer att finnas färdig under 2006 och den slutgiltiga versionen 2007. Förhoppningsvis kan detta sprida kunskap och intresse långt utanför skogsbruket. Vi vet från undersökningar, att människor hellre slår sig ner med sin kaffekorg i lövskog än i barrskog om båda alternativen finns. Det gör att lövskogen är den viktigaste länken mellan skogsbruket och allmän-

heten. Därför är det viktigt för skogsbruket 'att sköta ädellövslogen på ett från mångbrukssynpunkt ändamålsenligt sätt, liksom att öppet och ärligt informera om varför olika skogsbruksåtgärder görs, och vilka effekter de har på kort och lång sikt. Kunskapssystemet om ädellöv kan förhoppningsvis fylla den viktiga dubbla funktionen, att hjälpa skogsägarna till en bättre skötsel och förvaltning, samt att öka allmänhetens insikter och kunskaper om skogsbrukets villkor och möjligheter. Resultatet av detta blir förhoppningsvis en större förståelse och mera öppen dialog mellan skogsbruk och allmänhet, till gagn för ädellövslogens framtida skötsel och utnyttjande.